

Construirea teologiei sistematice

LECTȚIA
PATRU

DOCTRINE ÎN TEOLOGIA
SISTMEATICĂ

THIRD MILLENNIUM

MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

© 2012 by Third Millennium Ministries

Toate drepturile rezervate. Fără permisiunea scrisă a editurii Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769, nicio porțiune din această publicație nu poate fi reprodusă în scopuri comerciale, în nicio formă și prin niciun mijloc, cu excepția unor citate scurte în vederea recenziei, comentariului sau studiului.

Dacă nu există alte precizări, toate citatele biblice sunt din Sfânta Scriptură – Biblia versiunea Dumitru Cornilescu revizuită. Copyrightul Bibliei Cornilescu © 1924 aparține British and Foreign Bible Society (Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia și Străinătate). Copyrightul © 2010 ediției revizuite în limba română aparține Societății Biblice Interconfesionale din România, cu aprobarea British and Foreign Bible Society.

DESPRE THIRD MILLENNIUM MINISTRIES

Înființată în 1997, Third Millennium Ministries este o organizație creștină nonprofit care furnizează **educație biblică gratuită în întreaga lume**. Ca răspuns la nevoia tot mai mare de formare biblică judicioasă a liderilor creștini de pe mapamond, noi creăm o programă de seminar multimedia ușor de folosit, finanțată prin donații, în cinci limbi de mare circulație (engleză, spaniolă, rusă, chineză mandarină și arabă) și o distribuim gratuit celor care au cea mai mare nevoie de ea, mai cu seamă liderilor creștini care nu au acces la educația tradițională sau nu și-o pot permite. Toate lecțiile sunt scrise, concepute și produse intern și sunt similare ca stil și calitate celor de pe History Channel®. Această metodă originală și eficientă pentru formarea liderilor creștini s-a dovedit foarte eficace în întreaga lume. Am câștigat Premiul Telly pentru o producție video remarcabilă în domeniul educației și utilizării animației, iar programa noastră este folosită în prezent în peste 150 de țări. Materialele Third Millennium apar sub formă de DVD-uri, materiale tipărite, *streaming* pe internet, transmisie televizată prin satelit și emisiuni de radio și televiziune.

Pentru informații suplimentare despre lucrarea noastră de slujire și pentru a afla cum vă puteți implica, vă rugăm să vizitați <http://thirdmill.org>.

Cuprins

I. Introducere.....	1
II. Orientare	1
A. Definiție	1
1. Subiectele	2
2. Sinteza	2
3. Explicarea	3
B. Legitimitate	5
1. Isus 5	
2. Pavel	6
C. Obiective	8
1. Pozitive	8
2. Negative	8
D. Locul	10
III. Formarea.....	11
A. Fundament biblic	11
1. Procesul	11
2. Exemplu	12
B. Fundament logic	14
1. Autoritatea	14
2. Implicațiile deductive	17
3. Certitudinea inductivă	19
IV. Valori și pericole.....	23
A. Trăirea Creștină	23
1. Punctul forte	23
2. Piedici	25
B. Interacțiunea în comunitate	25
1. Punctul forte	26
2. Piedici	26
C. Exegeza Scripturii	27
1. Punctul forte	28
2. Piedici	29
V. Concluzie	30

Construirea teologiei sistematice

Lecția patru

Doctrine în teologia sistematică

INTRODUCERE

Poate că și dumneavoastră sunteți ca mine. Eu am crescut într-o biserică în care cuvântul “doctrină” nu era un termen pozitiv. Doctrinile erau lucruri pe care oamenii le credeau în locul Bibliei. Prin urmare, atunci când am început să învăț că teologia sistematică se focalizează pe cutare sau cutare doctrină, am simțit o repulsie. De ce ar dori oare un urmaș al lui Hristos să învețe doctrine, în locul Bibliei? Însă, în teologia sistematică tradițională, doctrinele nu sunt înlocuitori ai Bibliei, ci doar modalități de a rezuma ceea ce credem cu sinceritate că învățăm Biblia. Ca atare, doctrinele corecte și clare dețin un loc foarte important în teologia creștină.

Aceasta este cea de-a patra lecție din seria Construirea teologiei sistematice. Am intitulat lecția de față “Doctrine în Teologia sistematică”, fiindcă vom analiza modul în care formularea doctrinelor și învățăturilor pe diverse subiecte joacă un rol esențial în construirea unei teologii sistematice.

Lecția se va împărți în trei părți principale. Vom începe cu o privire de ansamblu asupra doctrinelor în sistematică. Ce sunt și ce loc dețin ele în teologia sistematică? Apoi, vom analiza formarea doctrinelor. În ce mod își dezvoltă teologii discuțiile doctrinare? și, în fine, vom examina valorile și pericolele doctrinelor în teologia sistematică. Ce avantaje și dezavantaje prezintă ele pentru noi? Să începem cu o privire de ansamblu asupra subiectului nostru.

ORIENTARE

Privirea noastră de ansamblu asupra doctrinelor teologiei sistematice va acoperi patru subiecte. Mai întâi, vom da o definiție pentru ceea ce intenționăm să transmitem, apoi, ne vom concentra atenția asupra legitimității creării doctrinelor, ne vom îndrepta atenția asupra scopurilor doctrinelor în sistematică și, în fine, vom descrie locul pe care-l dețin doctrinele în teologia sistematică. Să discutăm, mai întâi, despre ce avem în vedere, când vorbim despre doctrine în teologia sistematică.

DEFINIȚIE

Vom începe cu o definiție simplă. Termenul “doctrină” este folosit în atât de multe feluri în teologie, încât este greu să se ajungă la o definiție care-i va satisface pe toți. Dar, din perspectiva lecției noastre, o doctrină în teologia sistematică poate fi definită astfel:

Doctrina este o sinteză și o explicare a învățăturilor biblice pe un anumit subiect teologic.

Această definiție indică trei dimensiuni principale la care ne vom referi, atunci când vorbim despre doctrine. Mai întâi, doctrinele privesc subiecte teologice; în al doilea rând, sintetizează învățăturile biblice și, în al treilea rând, explică învățăturile biblice.

Să evidențiem fiecare dimensiune a definiției noastre, începând cu faptul că afirmațiile doctrinare se focalizează pe subiecte teologice, trecând la faptul că sintetizează învățăturile biblice și, în fine, că explică învățăturile Scripturii.

Subiectele

Trebuie să înțelegem că teologia este un domeniu vast de studiu, cu subiecte nenumărate. Este atât de amplu, încât poate fi comparat cu întinderea vastă a cerului, noaptea. Mărimea și complexitatea teologiei ne tentează adesea să o tratăm într-o manieră aleatorie, arbitrară. Totuși, la fel cum astronomilor li se pare util să împartă cerul în regiuni sau sfere, pentru a-l studia, teologii sistematici împart teologia în subiecte.

Am observat în seria aceasta că, încă din perioada medievală, a existat o tendință ca teologia sistematică să se împartă în cinci sau șase domenii principale: bibliologia, care se focalizează pe Biblie; teologia propriu-zisă, care acordă atenție lui Dumnezeu Însuși; antropologia, studiul învățăturilor teologice despre om; soteriologia, subiectul despre mântuire; ecleziologia, o focalizare asupra bisericii; și escatologia, subiectul care privește către lucrurile din urmă. În lecția de față termenul “doctrină” cuprinde o declarație sau explicație legată de oricare dintre aceste subiecte vaste.

Însă, după cum știm, aceste categorii de doctrine, împreună cu altele mai ample, se împart în subiecte din ce în ce mai restrânse. Să luăm ca exemplu, teologia propriu-zisă. Un aspect al acesteia îl reprezintă doctrina hristologiei. Ea tratează atât Persoana cât și lucrarea lui Hristos. La rândul ei, învățătura despre Persoana lui Hristos se împarte în ambele Lui naturi - umană și divină. Studiul despre natura Lui umană include atât trupul cât și sufletul Lui, și așa mai departe.

Fiecare doctrină principală a teologiei sistematice se împarte în subiecte din ce în ce mai restrânse. În lecția de față vom înclina în cea mai mare parte să folosim termenul “doctrină” pentru a ne referi la discutarea subiectelor din teologia sistematică destul de însemnate ca dimensiune. Dar, trebuie să rămânem flexibili, știind că orice nivel al teologiei, oricât de neînsemnat, presupune o anumită discuție doctrinară.

Pe lângă focalizarea pe subiecte teologice, discuțiile doctrinare din teologia sistematică sintetizează învățăturile biblice prin raportarea lor unele la altele.

Sinteza

Într-o lecție anterioară am făcut comparația între teologia sistematică și un pom. Pomul crește din pământ, dar arată cu totul diferit de solul din care crește. Tot astfel, discuțiile doctrinare în sistematică se dezvoltă din Scriptură, dar sunt diferite de Scripturi.

Unul din motivele principale pentru care doctrinele arată diferit de Biblie este acela că sunt sintetice. În loc să se focalizeze doar asupra unui pasaj, pe rând, doctrinele exprimă de obicei învățăturile mai multor pasaje din Scripturi.

Să luăm un exemplu simplu: formularea doctrinară cunoscută sub numele de Crezul apostolic. Ea sumarizează câteva dintre doctrinele sau învățăturile fundamentale pe care le afirmăm, ca urmași ai lui Hristos. Putem spune fără teama de a greși că se focalizează pe subiectul “Credințe creștine fundamentale”. Știți cum sună.

**Cred în Dumnezeu, atotputernicul,
Făcătorul cerului și al pământului.
Și în Isus Hristos, Fiul Său unic, Domnul nostru,
care s-a zămislit de la Duhul Sfânt,
s-a născut din Maria fecioara.
A pățimit sub Ponțiu Pilat,
a fost răstignit, a murit și a fost îngropat;
S-a coborât în locuința morților.
A treia zi a înviat din morți,
s-a înălțat la ceruri
și șade la dreapta lui Dumnezeu, Tatăl atotputernicul;
de unde are să vină să judece viii și morții.
Cred în Duhul Sfânt,
Sfânta biserică universală,
împărtășirea sfinților,
iertarea păcatelor,
învierea trupului (morților)
și viața veșnică. Amin!**

Observați care este comparația între această exprimare istorică a credințelor creștine și Biblie. Pe scurt, Crezul este foarte diferit de Biblie. În niciun loc Scriptura nu include această formulare exactă. Nici măcar nu rezumă credințele creștine prin această listă de idei sau să adune împreună aceste teme variate într-un singur loc.

Totuși, *Crezul apostolic* este biblic, fiindcă reflectă în mod corect multe părți diferite ale Bibliei. Gândiți-vă la ultimele rânduri ale crezului:

**Cred în ...
Iertarea păcatelor,
Învierea trupului (morților),
și viața veșnică.**

Niciun singur verset sau set de versete din Biblie nu conține toate aceste învățături. Totuși, ele se pot găsi în diferite locuri în Scriptură. Crezul apostolic sintetizează aceste credințe ca un rezumat doctrinar a ceea ce credem în calitate de creștini.

Explicarea

A treia fațetă a definiției noastre este aceea că doctrinele învățătura biblică despre un anumit subiect. Aceste explicații pot fi simple, precum organizarea informației în

afirmații teologice, sau complexe, complicate precum susținerea exhaustivă cu argumente a unei învățături teologice complexe.

Putem privi aspectul explicativ al discuțiilor doctrinare ca un șir neîntrerupt. La o extremă, avem declarații simple ale învățaturii biblice cu foarte puțină explicație, la mijloc găsim discuții cu un nivel moderat moderate de explicare, iar la cealaltă extremă discuții doctrinare susținute de explicații extinse. Să luăm în considerare un exemplu de afirmație doctrinară care spune foarte puțin despre un subiect.

Crezul apostolic reprezintă o asemenea extremă, întrucât nu oferă aproape nicio explicație. De exemplu, singurul lucru pe care-l spune despre Dumnezeu Tatăl este că El e atotputernic și că e Făcătorul cerului și al pământului. Aceste însușiri explică puțin din ce înseamnă să crezi în Tatăl, însă ele nu spun multe lucruri. Crezul spune puțin mai mult despre Fiul, dar cu privire la Duhul Sfânt, Crezul apostolic spune doar: “Cred în Duhul Sfânt” și că “Hristos a fost zămislit de Duhul Sfânt”; însă nimic mai mult. Foarte frecvent doctrinele sunt prezentate în aceste moduri simple. Asemenea declarații simple au multe întrebunțări pozitive în viața bisericii, dar nu reprezintă singurul mod de formulare a doctrinelor.

Către mijlocul spectrului se află discuțiile doctrinelor care cuprind niveluri moderate de explicare. De exemplu, majoritatea catehismelor protestante și a mărturisirilor de credință se ocupă de subiectele teologice în felul acesta.

Am văzut deja cum tratează Crezul apostolic doctrina Trinității în doar câteva rânduri. Însă, prin comparație iată modul mult ai elaborat în care explică Trinitatea *Catehismul de la Heidelberg* (scris în 1563). În primul rând, la Întrebarea și Răspunsul 23, *Catehismul de la Heidelberg* citează, de fapt, întregul Crez apostolic. Dar, acest citat al crezului este urmat apoi de 31 de întrebări și răspunsuri suplimentare, care se concentrează asupra Trinității. Să luăm ca exemplu, Întrebarea 26:

Ce crezi atunci când spui: “Cred în Dumnezeu, Tatăl atotputernicul, Creatorul cerului și al pământului”?

Desigur, aceasta este o referire la rândul de început al Crezului apostolic. Iată explicația care urmează, în răspunsul numărul 26:

Că Tatăl veșnic al Domnului Isus Hristos, care din nimic a creat cerul, pământul și toate din ele, care încă le susține și le conduce prin providența și sfatul Său veșnic, este Dumnezeu și Tatăl meu datorită lui Hristos, Fiul Său. Mă încred în El atât de mult, încât nu am nicio îndoială că El va asigura tot ce am nevoie pentru trup și suflet, și El va schimba spre binele meu orice neaz îmi trimite în lumea aceasta jalnică. El poate să facă acest lucru, pentru că e Dumnezeu atotputernic; El dorește să facă acest lucru, fiindcă e un Tată credincios.

Această explicație a ce înseamnă să crezi în Tatăl este mult mai complexă decât simpla afirmație pe care o găsim în *Crezul apostolic*.

La cealaltă extremă a spectrului se află acele discuții doctrinare care cuprind explicații vaste. Foarte frecvent, aceste explicații elaborate prezintă și dovezi detaliate

pentru pozițiile teologice, susținând un anumit punct de vedere. În cea mai mare parte, scrierile formale din teologia sistematică se încadrează în această categorie.

Deseori, o teologie sistematică comprehensivă integrează tot ce se găsește în crezuri, catehisme și mărturisiri de credință și, apoi, adaugă material explicativ suplimentar. Spre exemplu, în timp ce *Crezul Apostolic* dedică numai câteva rânduri doctrinei despre Trinitate, iar *Catehismul de la Heidelberg* consacră 31 de întrebări și răspunsuri în privința aceasta, Charles Hodge îi dedică patru capitole în cartea sa, *Teologie sistematică*, care se întind pe mai mult de 200 de pagini. Explicațiile extinse ale doctrinelor sunt caracteristice teologiilor sistematice formale.

Așadar, atunci când abordăm subiectul doctrinelor în teologia sistematică, trebuie să înțelegem că avem de-a face cu diferite niveluri de explicație; doctrinele explică învățăturile biblice pe subiecte teologice la diferite nivele.

După ce am văzut la ce ne referim atunci când vorbim despre doctrine în teologia sistematică, să ne îndreptăm atenția spre cel de-al doilea a orientării noastre în privința acestui subiect. Cum putem justifica crearea doctrinelor? De ce cred teologii că este legitim să sintetizeze și să explice învățăturile biblice în aceste moduri?

LEGITIMITATE

Acestea sunt întrebări importante, fiindcă există multe biserici care se împotrivesc adoptării ferme a doctrinelor. Probabil că ați auzit devize precum: “Niciun crez, doar Hristos”, “Noi nu vrem nicio doctrină, ci Biblia”. Înțelegem motivele din spatele acestor sentimente, pentru că ele reflectă, de obicei, o considerație foarte mare față de Scriptură. Prin urmare, de ce nu pot teologii sistematici să lase efectiv învățăturile Bibliei așa cum sunt? De ce împart învățăturile Scripturii în subiecte, sintetizează și explică ce spun Scripturile despre respectivele subiecte?

Unul dintre argumentele cele mai convingătoare în favoarea doctrinelor e acela că personajele biblice însele sunt un exemplu în acest sens. Vom trata succint doar două exemple de personaje biblice care discută doctrine. Întâi, vom privi la exemplul lui Isus și, apoi, la exemplul apostolului Pavel. Să privim, mai întâi, la o situație în care Isus ne oferă o sinteză tematică și o explicație a învățăturilor biblice.

Isus

Să luăm în considerare momentul când Isus a fost întrebat despre cea mai mare poruncă. Iată cuvintele Lui, din Matei 22:35-40:

Și unul din ei [fariseii], un învățător al Legii, ca să-L ispitească, I-a pus întrebarea următoarea: “Învățătorule, care este cea mai mare poruncă din Lege?” Isus i-a răspuns: “Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău.” Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea ei, este: ‘Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.’ În

aceste două porunci se cuprinde toată Legea și Prorocii.” (Matei 22:35-40).

După cum vom vedea, poziția lui Isus conține toate elementele definiției unei doctrine teologice.

În primul rând, acest pasaj se focalizează asupra unui subiect teologic. Un fariseu L-a abordat pe Isus cu o întrebare: “Doamne, care este cea mai mare poruncă?” Întrebarea aceasta a apărut din pricina modului în care teologii din vremea lui Isus își organizau preocupările teologice. Nu există nicio carte a Vechiului Testament, niciun capitol, paragraf sau măcar un verset care abordează direct această întrebare. Prin urmare, fariseul a ridicat un subiect teologic foarte asemănător celor pe care le regăsim în teologia sistematică.

În al doilea rând, Isus a răspuns prin sintetizarea a două pasaje biblice. El nu a citat un singur pasaj biblic, și atât, ci a combinat două versete din Vechiul Testament: Deuteronom 6:5 și Levitic 19:18. Pe de-o parte, El citează Deuteronom 6:5 atunci când spune: “Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău.” și Levitic 19:18 atunci când spune: “Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.” Asemenea teologilor sistematici, Isus a sintetizat diferite pasaje biblice într-un discurs doctrinar despre cea mai mare poruncă.

În al treilea rând, Isus a dat o explicație a perspectivelor Sale referitoare la acest subiect. El a explicat prioritățile acestor porunci, atunci când a spus: “Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă. Iar a doua este asemenea ei.” În cele din urmă, Isus a explicat importanța poruncilor prin comentariul Său teologic din încheiere: “În aceste două porunci se cuprinde toată Legea și Prorocii.”

Exemplul lui Isus confirmă legitimitatea elaborării doctrinelor în teologia sistematică. Dacă Lui I-ar fi displicut doctrinele, I-ar fi putut întreba pe fariseu: “De ce încerci să aduci doctrine în dezbateri? Ar trebui să fii mulțumit cu ce spun Scripturile.” Isus, însă, S-a angajat într-o discuție doctrinară.

După ce am văzut una dintre numeroasele ocazii când Isus S-a implicat în doctrine, vom vedea că apostolul Pavel a făcut făcut același lucru.

Pavel

Pavel a scris multe scrisori creștinilor de pe tot cuprinsul lumii mediteraneene, abordând, în principal, probleme pastorale, practice. Însă, în abordarea acestor probleme pastorale, apostolul a acordat adesea un rol important doctrinelor teologice.

Să examinăm modul în care Pavel a făcut acest lucru într-o porțiune din cartea Romani. Atunci când s-a ocupat de problemele pastorale privind conflictele dintre iudei și Neamuri în biserica din Roma, Pavel a făcut o prezentare doctrinară destul de elaborată. Un exemplu binecunoscut în sensul acesta apare în Romani 4:1-25.

Există o sumedenie de lucruri care ar putea fi spuse despre acest pasaj, dar noi vom evidenția doar modul în care el reflectă cele trei elemente ale definiției doctrinelor teologice. Pasajul se concentrează pe un anumit subiect, sintetizează mai multe pasaje biblice și le explică. În primul rând, Pavel s-a focalizat asupra unui subiect: justificarea prin credință în Vechiul Testament.

Romani 4 debutează printr-o întrebare de la finalul capitolului precedent. Iată întrebarea din Romani 3:31:

Deci prin credință desființăm noi Legea? (Romani 3:31).

Întrebarea aceasta netezește calea pentru ca Pavel să-și exprime opiniile despre subiectul din Romani 4 justificarea prin credință în Vechiul Testament. Nu există nicio carte din Vechiul Testament, niciun capitol, paragraf sau chiar verset care să explice în mod direct acest subiect, ci el era, mai degrabă, un subiect teologic de interes pentru Pavel.

Pe lângă faptul că prezintă un subiect teologic, Romani 4:1-25 se potrivește definiției discursului doctrinar, întrucât Pavel a abordat acest subiect prin sintetizarea învățăturilor mai multor pasaje biblice. O privire rapidă aruncată asupra acestui capitol dezvăluie faptul că a apelat la Vechiul Testament de nu mai puțin de șapte ori.

În versetul 3, citează Geneza 15:6, în versetul 6, apelează la Psalmul 32:1-2. În versetul 10 compară capitolele 15 și 17 din Geneza iar în versetele 16 și 17 citează Geneza 17:5. În versetul 18 el citează Geneza 15:6. În verse 19, apostolul face aluzie la Geneza 17:17 și 18:11. În fine, în versetele 23-24, Pavel citează încă odată Geneza 15:6. Simpla observare a faptului că Pavel a apelat de multe ori la versete din Vechiul Testament ne arată că el sintetiza pasajele biblice pentru a-și construi poziția doctrinară.

În al treilea rând, după cum sugerează definiția discursului doctrinar, Pavel și-a explicat opiniile privind acest subiect. Declarația sa doctrinară, în general, spune că justificarea prin credință este confirmată de legea Vechiului Testament. El și-a susținut perspectiva în mai multe feluri. Mai întâi, Geneza 15:6 spune că, lui Avraam, credința i-a fost “socotită” ca neprihănire, Pavel explicând că ceva “socotit” nu este câștigat prin fapte bune. De asemenea, a explicat că David a confirmat ideea aceasta prin folosirea termenului “socotit” în același mod în Psalmul 32:1-2, continuând să arate că justificarea a fost prin credință, în afara legii, pentru că Avraam a fost socotit neprihănit în Geneza capitolul 15, înainte ca el să fie circumcis în Geneza capitolul 17.

În plus Pavel a evidențiat faptul că în Geneza 17:5 i-a fost promis lui Avraam că va fi tatăl iudeilor și al Neamurilor, al celor care aveau Legea și al celor care nu o aveau. De fapt, după cum precizează el, Geneza 15:5 indică faptul că singura speranță a lui Avraam era să aibă credință în promisiunea lui Dumnezeu, fiindcă el nu avea niciun copil. Și, așa cum arată Geneza 17:17 și 18:11, credința a fost necesară în toate situațiile, pentru că, atât el cât și soția sa, erau prea bătrâni ca să aibă copii pe cale normală.

În cele din urmă, Pavel a concluzionat că Geneza 15:6 este mai mult decât o simplă declarație istorică despre Avraam; este o lecție despre caracterul central al credinței pentru creștini. Pe scurt, observăm că, la fel ca Isus, Pavel s-a implicat în discuții doctrinare, sintetizând și explicând învățăturile biblice pe subiecte teologice.

Pe lângă înțelegerea definiției doctrinei și a legitimității discuțiilor doctrinare, este foarte important să înțelegem și scopurile doctrinelor în sistematică.

OBIECTIVE

Pentru a înțelege cum își construiesc doctrinele sistematicienii, este esențial să observăm că există două scopuri determinante pentru discursurile doctrinare. Pe de-o parte, doctrinele sunt influențate de un scop pozitiv, al stabilirii învățăturilor adevărate (ce trebuie să creadă urmașii lui Hristos), iar pe de altă parte, sunt modelate și de un scop negativ, al contracarării doctrinelor false. Amândouă aceste scopuri influențează profund caracterul doctrinelor în sistematică. Așadar, să le examinăm pe amândouă, începând mai întâi cu scopul pozitiv, al formulării doctrinelor corecte.

Pozitive

După cum am văzut, sistematicienii serioși au o dorință profundă de a respecta învățăturile Scripturii. Preocuparea pentru adevăr îi determină să urmărească Scripturile ca autoritate supremă în ce privește adevărul. Dar, există și o problemă cu care se confruntă. Biblia prezintă atât de multe învățături interconectate referitoare la numeroase subiecte, încât ar fi copleșiți, dacă ar avea doar Biblia ca îndrumar.

De exemplu, să luăm în considerare multitudinea de învățături pe care le oferă Biblia despre cristologie, doctrina despre Hristos. În multe privințe, întreaga Biblie vorbește despre Hristos, fie direct sau indirect, fiind o imensă sursă de informații despre El. Și, dacă ar fi ca sistematicienii să încerce să spună orice lucru adevărat pe care Biblia îl spune despre doctrina despre Hristos, nu s-ar mai opri niciodată din scris.

Cum stabilesc atunci sistematicienii ce porțiuni din Biblie vor include sau vor exclude?

Direcția pozitivă a sistematicii este îndrumată nu numai de Scripturi, ci și de prioritățile și accentele creștine tradiționale. În multe privințe, sistematicienii determină ce subiecte să abordeze, prin examinarea vieții creștinilor din trecut. Eforturile teologilor de seamă, crezurile, mărturisirile de credință și alte lucrări asemănătoare au un efect major asupra formei discursului doctrinar în teologia sistematică.

Negative

Pe cât de important este scopul pozitiv al sistematicii pentru ajustarea doctrinelor, sistematicienii stabilesc conținutul și accentul doctrinelor și în concordanță cu un scop negativ. Prin aceasta ne referim la faptul că unul din scopurile principale ale discuțiilor doctrinare este să contracareze învățăturile false.

Acest scop negativ decurge, de asemenea, din Scriptură. De fapt, o mare parte a Bibliei este consacrată opoziției față de învățăturile false. Teologia Scripturii este mereu bilaterală, acordând atenție atât prezentărilor pozitive ale doctrinelor, cât și contracarării învățăturilor false. Prin urmare, atunci când sistematicienii caută și aleg ce include sau nu și ce accentuează sau marginalizează, multe dintre deciziile lor sunt influențate de dorința de a corecta doctrine false.

Pe lângă faptul că încearcă să combată falsul, așa cum face și Scriptura, sistematicienii adoptă un scop negativ și pentru că încearcă să se înscrie pe linia accentelor și priorităților creștine tradiționale.

Nu putem exagera importanța acestei părți a formulărilor doctrinare în sistematică. De exemplu, să ne gândim la ceea ce spune *Crezul de la Calcedon*, din 451, despre Persoana și naturile lui Hristos. Iată ce zice:

[Hristos este] Dumnezeu cu adevărat și om cu adevărat ... recunoscut în două naturi, fără confuzie, fără schimbare, fără divizare, fără separare; distincția naturilor nefiind în niciun fel anulată prin uniune, ci mai degrabă caracteristicile fiecăreia fiind păstrate și venind împreună, ca să formeze o singură persoană și existență, nu ca despărțite sau separate în două persoane.

Într-un sens, această afirmație este îndrumată de scopul pozitiv, al fidelității față de Scriptură, și de a exprima ceea ce creștinii credeau deja. Acest fapt este suficient de clar. Dar, să privim iarăși la ceea ce spune Crezul despre Hristos. Din tot ce putea fi spus despre Hristos, de ce oare Crezul de la Calcedon s-a ocupat de aspectele specifice ale modului în care aceste două naturi își păstrează atributele divine și umane? De ce afirmă că aceste naturi nu se confundă una cu cealaltă, că nu se schimbă, că nu pot fi divizate și că nu pot fi separate? De ce accentuează faptul că cele două naturi ale lui Hristos sunt unite într-o singură persoană? Aceste aspecte nu sunt subliniate în Scriptură. Dar, tocmai de aceea Crezul a trebuit să se ocupe de ele.

De fapt, accentele specifice ale Crezului de la Calcedon s-au dezvoltat, în general, ca răspuns la învățăturile false despre Hristos, care apăruseră în secolele de început ale creștinismului. Unele dintre aceste învățături false negau umanitatea deplină a lui Hristos, altele divinitatea Lui deplină, iar altele negau faptul că El a fost o singură persoană.

În mod asemănător, multe discursuri doctrinare din teologiile sistematice formale adoptă acest tip de agendă negativă.

De exemplu, atunci când Charles Hodge abordează doctrina cunoașterii lui Dumnezeu, în volumul 1 4 al lucrării sale, *Teologie sistematică*, începe cu un paragraf scurt, în care explică în mod pozitiv că:

Doctrina Scripturii că Dumnezeu poate fi cunoscut este foarte clară.

Dar, imediat după această afirmație inițială, Hodge dedică paragrafe lungi pentru trei concepte false a ce înseamnă să-L cunoști pe Dumnezeu. În opoziție față de alte învățături, el spune că:

Asta nu înseamnă că noi putem să cunoaștem tot ce este adevărat cu privire la Dumnezeu.

Apoi continuă, abordând o altă învățătură falsă:

[N-ar trebui să credem] că ne putem forma o imagine mentală a lui Dumnezeu.

Și, în al treilea rând, afirmă că:

[N-ar trebui să credem] că [Dumnezeu] poate fi înțeles (sau cunoscut în mod exhaustiv).

După această abordare negativă la adresa concepțiilor false, Hodge revine la explicarea pozitivă a modurilor în care Dumnezeu poate fi cunoscut. Ceea ce face el aici este tipic pentru teologia sistematică.

Prin urmare, vedem că scopurile discuțiilor doctrinare sunt modelate de cel puțin două dorințe principale: dorința de a exprima adevărul și dorința de a contracara falsul.

Acum, că avem o definiție de bază a doctrinelor în sistematică și am văzut legitimitatea și scopurile discursurilor doctrinare, să ne îndreptăm atenția spre cel de-al treilea aspect al abordării noastre: locul doctrinelor în întregul plan al teologiei sistematice.

LOCUL

În lecțiile anterioare am văzut că, încă din perioada medievală, teologia s-a dezvoltat în patru etape de bază: formarea termenilor tehnici definiți cu atenție, crearea propozițiilor declarative, formularea doctrinelor și, în cele din urmă, un sistem comprehensiv de credințe.

Trebuie să ne amintim mereu că este întrucâtva nenatural să se vorbească despre acestea ca etape sau pași în construirea teologiei. De fapt, sistematicienii se implică în toate aceste etape, tot timpul. Dar va fi de folos să privim procesul de elaborare a teologiei sistematice ca trecând de la elementele cele mai simple, la cele mai complexe. La nivelul cel mai de jos, termenii teologici tehnici constau în elementele de bază ale teologiei sistematice. Fără o terminologie definită cu multă atenție, va fi foarte dificil să se clădească o teologie sistematică temeinică. Cel de-al doilea pas este formarea propozițiilor declarative. Dacă ne gândim la termenii tehnici ca elementele de bază ale sistematicii, atunci e posibil să considerăm propozițiile ca fiind formații de elemente care folosesc și explică termenii tehnici. Am putea descrie doctrinele ca formații sau serii de propoziții care alcătuiesc porțiuni de ziduri sau un zid întreg. În cele din urmă, sistemul teologiei reprezintă modul în care teologii clădesc un întreg edificiu din afirmațiile doctrinare. Prin urmare, vedem că, așa cum zidurile sunt esențiale pentru o clădire, doctrinele dețin un loc esențial în construcția teologiei sistematice.

Acum că avem o orientare generală în privința doctrinelor în sistematică, să trecem la cel de-al doilea subiect principal: formarea doctrinelor. Cum anume dau sistematicienii naștere discursurilor doctrinare, care sunt atât de vitale pentru proiectul lor?

FORMAREA

Când studenții încep să studieze teologia sistematică, au impresia falsă că doctrinele nu sunt altceva decât îmbinarea adevărilor Scripturii. Pentru începători, întregul proiect pare deseori a fi foarte simplu. Dar procesele care sunt implicate în formarea doctrinelor în teologia sistematică formală sunt, de fapt, foarte complexe. În realitate, ele presupun atât de mulți factori, încât o analiză completă este imposibilă. Totuși, nu este imposibil să ne dăm seama de modul în care iau naștere doctrinele în teologia sistematică.

Pentru a înțelege procesele implicate în formarea doctrinelor în sistematică, vom studia două aspecte. Mai întâi vom vedea modalitățile în care sistematicienii dezvoltă un fundament biblic pentru perspectiva lor și, apoi, vom analiza modul în care folosesc logica pentru a-și explica și susține doctrinele. Să privim, mai întâi, la fundamentul biblic pentru doctrine.

FUNDAMENT BIBLIC

Este mereu important să se amintească faptul că sistematicienii își dezvoltă adesea argumentele pe două direcții: filozofică și istorică. Cine, ce și când a crezut? Au avut dreptate sau au greșit? Aceste genuri de preocupări pot fi foarte semnificative câteodată, îndeosebi atunci când sistematicienii se ocupă de istoria doctrinelor și încearcă să identifice falsurile. Dar, în general, modul cel mai semnificativ în care teologii sistematici își susțin discursul doctrinar este căutarea suportului sau fundamentului scriptural.

Vom examina rolul fundamentul biblic în discuțiile doctrinare în două moduri. Întâi, vom descrie procesul de bază pe care-l urmează sistematicienii în construirea suportului biblic pentru perspectiva lor și, apoi, vom vedea un exemplu al acestui proces în teologia sistematică. Să luăm în considerare, mai întâi, procesul de bază pe care-l urmează sistematicienii în construirea argumentației biblice.

Procesul

În lecțiile anterioare am văzut că sistematicienii încep abordarea Scripturii prin supunerea lor la reducția factuală, căutând adevărurile teologice pe care le prezintă pasajele biblice. Apoi, după cum am văzut, adună aceste adevăruri în afirmații teologice. Însă, atunci când ajung la formarea doctrinelor, ei trec de la aceste procese de bază la abordări de sinteză și explicație de proporții mari.

Când vorbim despre sinteză și explicație extinse, avem în vedere faptul că teologii sistematici continuă procesul de colajare a diferitelor aspecte ale învățăturilor biblice. Ei folosesc afirmații teologice pentru a crea o sinteză teologică amplă și complexă și așează straturi după straturi de învățături biblice, până când încheie dezbaterile asupra unui subiect teologic. De fapt, discuțiile doctrinare constau din straturi de sinteze și explicații ale ideilor teologice din ce în ce mai complexe și mai mari.

Având aceste procese de bază în minte, să analizăm un exemplu.

Exemplu

Pentru exemplificare, vom lua în considerare discuția lui Berkhof din “Obiecții la teoria perfecționismului”, aflată în partea , capitolul 10 a lucrării sale Teologie sistematică. Perfecționismul este credința unor creștini că putem fi complet eliberați de păcat în viața aceasta, iar în secțiunea aceasta Berkhof adună argumente sau teme biblice în favoarea scopului negativ al dezmințirii acestei concepții false. În prezentarea sa, Berkhof afirmă, mai întâi, că:

Biblia ne asigură... că nu este niciun pământean care să nu păcătuiască.

Apoi, caută să-și dovedească punctul de vedere în trei paragrafe lungi, fiecare în parte făcând o afirmație de bază. Primul paragraf spune:

Biblia oferă... asigurarea că nu există nimeni pe pământ care nu păcătuiește.

Cel de-al doilea paragraf începe astfel:

Conform Scripturii, există un război permanent între fire și Duhul în viața copiilor lui Dumnezeu și, chiar cei mai buni dintre ei, se străduiesc încă în vederea perfecțiunii.

În fine, cel de-al treilea paragraf începe spunând că:

Mărturisirea păcatului și rugăciunea pentru iertare sunt mereu necesare [în Scriptură].

Prezentarea lui Berkhof nu este greu de înțeles. El argumentează că perfecționismul este contrar Scripturilor, fiindcă Scripturile învață că orice om păcătuiește pe pământ, că toți credincioșii se luptă cu păcatul și că toți trebuie să mărturisească și să caute iertare.

Deși poziția lui Berkhof poate fi înțeleasă în ordinea în care el a prezentat-o pe hârtie, noi dorim să acționăm invers pentru a observa modul în care a adunat argumente și teme biblice pentru prezentarea sa.

Berkhof, fie citează, fie apelează la nouăsprezece pasaje biblice. După adunarea acestor versete în trei grupuri, Berkhof alcătuiește propozițiile pe care le-a obținut din aceste texte. În primul paragraf, el doar specifică primele șase referințe biblice și concluzionează:

Biblia ne oferă asigurarea că nu există nimeni pe pământ care nu păcătuiește.

În cel de-al doilea paragraf, rezumă fiecare verset separat, cu o propoziție sau afirmație teologică simplă. Referindu-se la Romani 7:7-26, Berkhof scrie:

Pavel oferă o descriere remarcabilă a acestei lupte... făcând referire la starea lui de om regenerat.

Referindu-se la Galateni 5:16-24, el scrie că:

[Pavel] vorbește despre... o luptă ce caracterizează pe toți copiii lui Dumnezeu.

Cu referire la Filipeni 3:10-14, spune că:

[Pavel] vorbește despre sine, aproape de sfârșitul lucrării lui, ca unul care nu a atins încă perfecțiunea.

După formarea acestor propoziții declarative din Scriptură, el sintetizează cele trei afirmații într-un adevăr mai general:

Conform Scripturii, există un război permanent între fire și Duh în viața copiilor lui Dumnezeu și, chiar cei mai buni dintre ei, se străduiesc încă în vederea perfecțiunii.

În cel de-al treilea paragraf, Berkhof continuă să rezume versetele în propoziții simple. Mai întâi, face referire la Matei 6:12-13, scriind următoarele:

Isus i-a învățat pe toți ucenicii Săi... să se roage pentru iertarea păcatelor.

Apoi, doar citează 1 Ioan 1:9, sugerând că acesta repetă aceeași temă.

Berkhof apelează la versete din Iov, Psalmi, Proverbe, Isaia, Daniel și Romani care repetă exemple de oameni sfinți care se roagă pentru iertare și, pe baza lor, alcătuiește următoarea propoziție:

Sfinții Bibliei sunt mereu arătați mărturisindu-și păcatele.

După formarea acestor propoziții din Scriptură, el mai sintetizează încă două propoziții teologice de bază, într-o afirmație dezvoltată:

Mărturisirea păcatului și rugăciunea pentru iertare sunt mereu cerute de Scriptură.

Așadar, observăm că Berkhof a dezvoltat trei afirmații biblice principale în discuția despre doctrina perfecționismului câte una în fiecare paragraf - prin straturi mai complexe și tot mai mari de sinteză și explicație. În primul paragraf, el a afirmat că "Biblia oferă... asigurare că nu există nimeni pe pământ care nu păcătuiește." În cel de-al doilea: "Conform Scripturii există un război permanent între fire și Duhul în viața copiilor lui Dumnezeu și, chiar cei mai buni dintre ei, se străduiesc încă în vederea perfecțiunii." În fine: "Mărturisirea păcatului și rugăciunea pentru iertare sunt mereu cerute [în Scriptură]."

În încheierea acestei discuții doctrinare despre perfecționism, Berkhof a adus aceste trei afirmații la un nivel chiar mai avansat de sinteză, concluzionând:

În lumina Scripturii, doctrina perfecționismului este absolut de neconceput.

Scrierile teologilor sistematici nu sunt mereu la fel de clare și directe precum sugerează, probabil, exemplul acesta. Dar, ceea ce am văzut aici este caracteristic modului în care sistematicienii găsesc suport sau fundament biblic pentru doctrinele lor. Ei reduc Scripturile la fapte/adevăruri, colaționează acele adevăruri pentru a dezvolta propoziții teologice pe care, apoi, le sintetizează în afirmații teologice mai complexe.

Acesta este procesul de bază urmat de fiecare dată când sistematicienii caută sprijin și suport biblic pentru doctrinele lor.

Văzând cum sistematicienii găsesc fundament biblic pentru doctrinele lor, să ne îndreptăm atenția spre modalitățile în care își construiesc și fundamentul logic.

FUNDAMENT LOGIC

Cu toate că sistematicienii folosesc logica la orice pas în procesul clădirii teologiei sistematice, logica este importantă îndeosebi atunci când își formulează doctrinele.

Este important să abordăm trei aspecte de bază ale fundamentului logic în discursul doctrinar. Mai întâi, vom privi la autoritatea logicii. Cât de multă autoritate acordă teologia sistematică logicii? În al doilea rând, vom observa cum stabilesc sistematicienii sprijinul logic, prin evidențierea implicațiilor deductive ale Scripturii - modul în care deduc în mod logic anumite concluzii, din Biblie. În fine, ne vom îndrepta atenția spre nivelele de certitudine pe care le oferă logica inductivă discursurilor doctrinare. Cât de multă încredere putem avea în cercetările logice inductive, care sunt esențiale pentru construirea doctrinelor? Să luăm în considerare mai întâi autoritatea logicii.

Autoritatea

În lecțiile trecute am văzut că, atunci când credința creștină a trecut de la rădăcinile iudaice și s-a răspândit în toată lumea mediteraneană, teologii creștinii au acordat mult mai multă atenție gândirii eleniste.

În perioada patristică, interacțiunea cu neoplatonismul a sporit interesul față de analiza logică în teologia creștină. Însă, părinții timpurii ai bisericii și-au delimitat reflecția rațională, susținând că adevărurile adânci ale credinței creștine puteau fi înțelese numai prin iluminare mistică, ce depășea cu mult limitele analizei logice.

În perioada medievală, erudiții creștinii au atribuit mult mai multă autoritate rațiunii sau logicii. Când învățații creștini au aplicat concepțiile lui Aristotel teologiei creștine, discuțiile teologice au devenit, în mare parte, inițiative raționale. Contrar protestelor misticilor creștini, ei au aplicat rațiunea în toate aspectele credinței creștine

cât de mult au putut. În multe cazuri, analiza rațională a ajuns atât de apreciată în scolasticism, încât apelul la logică a căpătat prioritate față de apelul la Scriptură.

Teologii protestanți s-au opus acestei tendințe a raționalismului medieval, prin doctrina la *Sola Scriptura*, chemând biserica să se dedice autorității biblice absolute, chiar autorității biblice mai presus de rațiunea umană. Deși au existat mereu diferențe între protestanți în privința aceasta, în general, aceștia au în comun două convingeri cu privire la logică.

Pe de-o parte, ei au realizat că abilitatea de a raționa în mod logic este o abilitate de mare valoare, un dar de la Dumnezeu, și trebuie folosită cu entuziasm în teologie. Pe de altă parte, capacitatea de a raționa în mod logic este limitată și trebuie exercitată în supunere față de revelația lui Dumnezeu în Scripturi.

Un exemplu relevant al acestei duble perspective asupra logicii poate fi văzut în modul în care sistematicienii demni de încredere folosesc regula non-contradicției, punând mare preț pe el, dar recunoscându-i și limitele.

Principiul non-contradicției este unul dintre primele principii sau reguli ale logicii lui Aristotel, confirmate într-un fel sau altul de vasta majoritate a teologilor creștini. Acest principiu poate fi enunțat în multe feluri, dar din perspectiva lecției noastre, poate fi rezumat astfel: “Nimic nu poate fi adevărat și neadevărat în același timp și în același sens.” De exemplu, în viața de fiecare zi am putea spune că un animal nu poate fi câine și să nu fie câine, în același timp și în același sens. Sau, în teologie, am putea spune că Isus nu poate fi Mântuitorul și să nu fie Mântuitorul, în același timp și în același sens.

După cum au abordat logica din două perspective, teologii protestanți au privit și la principiul non-contradicției tot în două moduri. Pe de-o parte, principiul non-contradicției este foarte apreciat în teologia sistematică. Este un dar al lui Dumnezeu pentru noi, care ne oferă abilitatea să aplicăm judecata prudentă la chestiunile teologice, făcând posibilă deosebirea adevărului de fals.

Totuși, de-a lungul timpului, unii teologi protestanți au susținut și altă perspectivă. Asemenea tuturor abilităților noastre de raționare, principiul non-contradicției este limitat atunci când îl folosim pentru a analiza Scripturile și, ca urmare, trebuie să fie folosit în supunere față de Biblie.

Supunerea principiului non-contradicției față de Scriptură este importantă, fiindcă uneori Scripturile par să se contradică. Ele par să afirme lucruri incompatibile din punct de vedere logic. Ce fac sistematicienii atunci când lucrurile stau astfel? Cum tratează contradicțiile aparente atunci când caută să sintetizeze învățăturile biblice în mod logic?

În general, sistematicienii răspund unor asemenea aparente contradicții din Biblie prin sublinierea unuia din doi factori: failibilitatea sau finitudinea noastră.

Pe de-o parte, Scripturile par adesea să fie contradictorii pentru că noi suntem failibili. Cu alte cuvinte, păcatul ne-a deformat gândirea și, ca urmare, alunecăm în eroare. Fiindcă suntem failibili, uneori interpretăm greșit Biblia, închipuindu-ne contradicții acolo unde, de fapt, nu există niciuna.

Știm din conversații obișnuite că, atunci când oamenii par să se contradică, situația poate fi clarificată punând câteva întrebări și ascultând. Același lucru este adevărat în privința Scripturii. Uneori, Scripturile pot părea contradictorii, dar o cercetare amănunțită ulterioară va clarifica problemele. De exemplu, să citim Proverbe 26:4-5:

**Nu răspunde nebunului după nebunia lui,
ca să nu semeni și tu cu el.
Răspunde însă nebunului după nebunia lui,
ca să nu se creadă înțelept (Proverbe 26:4-5).**

De-a lungul secolelor, mulți sceptici au susținut că aceste versete se contrazic. Versetul 4 ne spune să nu răspundem nebunului după nebunia lui și versetul 5 ne spune să răspundem nebunului după nebunia lui. Dar, adevărul este că aceste două versete nu folosesc expresia “răspunde nebunului după nebunia lui” în același sens, ci fiecare verset ne spune, pur și simplu, când să facem una și când să facem cealaltă. Cu puțină reflecție atentă, putem observa că, deși pasaje de genul acesta pot părea contradictorii, ele nu sunt.

Acest exemplu ilustrează motivul pentru care sistematicienii se străduiesc atât de mult să armonizeze învățăturile Scripturii. Ei abordează Scripturile cu așteptarea ca ele să fie compatibile din punct de vedere logic, deoarece provin de la Dumnezeu, care nu minte. Pe lângă aceasta, sistematicienii știu din experiență că, atunci când principiul non-contradicției este aplicat cu grijă Scripturilor, contradicțiile aparente dispar de cele mai multe ori.

Deși este important este nu uităm faptul că Scripturile par uneori contradictorii fiindcă le înțelegem greșit, adesea lucrul acesta se întâmplă din pricina limitărilor noastre. Ele par incompatibile din punct de vedere logic pentru că, pur și simplu, noi nu le putem înțelege pe deplin.

Nu uitați că Dumnezeu nostru infinit este incomprehensibil. Prin urmare, atunci când El Se revelează creaturilor finite, declarațiile Lui par uneori contradictorii pentru noi. Dar, acest lucru nu se datorează faptului că Dumnezeu sau Scripturile se contrazic, ci faptului că noi suntem atât de finiți, încât nu putem înțelege compatibilitatea aceasta. De aceea, atunci când studiul atent al Scripturii nu poate să discearnă compatibilitatea logică a diferitelor învățături ale Bibliei, sistematicienii de nădejde nu resping Scripturile, ci admit că sunt adevărate și că ei, pur și simplu, nu pot înțelege soluția pentru aparentele contradicții.

Să vedem modul în care această perspectivă funcționează la nivel doctrinar în privința a două doctrine tradiționale: doctrina transcendenței divine și doctrina imanenței divine. Transcendența divină este învățătura biblică potrivit căreia Dumnezeu este deasupra limitelor universului creat, inclusiv mai sus de spațiu și timp. Doctrina imanenței divine afirmă că Dumnezeu este întru totul implicat în spațiu și timp, angajat în detaliile universului creat. Dacă Biblia n-ar fi vorbit despre amândouă aceste adevăruri referitoare la Dumnezeu, mulți dintre noi ar fi înclinați probabil să creadă că aceste concepte sunt contradictorii. În definitiv, transcendența este considerată în general ca fiind opusul imanenței. De aceea nu este deloc surprinzător faptul că numeroși teologi au încercat să rezolve această tensiune logică în diferite moduri.

Unele tradiții creștine au tendința să cadă în fatalism, subliniind într-atât de mult transcendența lui Dumnezeu, încât imanența Lui este minimalizată în mod exagerat. De exemplu, unii creștini afirmă că: “Fiindcă Dumnezeu este atât de îndepărtat de spațiu și timp, El nu răspunde cu adevărat rugăciunii.” Cu alte cuvinte, aceștia cred că Dumnezeu este indiferent la evenimentele istorice că nu reacționează de fapt la rugăciune sau la orice altceva în realitate.

Alte grupuri creștine, care aderă la forme de teism deschis, au încercat să rezolve tensiunea logică dintre transcendență și imanență prin accentuarea imanenței lui Dumnezeu până într-acolo că Dumnezeu nu mai este considerat cu adevărat transcendent. Probabil i-ați auzit pe unii dintre ei spunând: “Fiindcă Dumnezeu răspunde la rugăciune, El trebuie să fie limitat în spațiu și timp, așa cum suntem noi.”

Nu este greu să înțelegem de ce creștinii se îndreaptă în aceste direcții. Transcendența absolută și imanența absolută par să fie contradictorii. Un mod de a rezolva această tensiune este afirmarea uneia dintre ele până la punctul negării celeilalte.

Dar, tocmai aici trebuie să ne amintim că Scripturile reprezintă autoritatea noastră supremă. Oricât de mult am dori să credem altfel, există dovezi temeinice în Scriptură că Dumnezeu este atât transcendent cât și immanent. În privința rugăciunii, se poate argumenta convingător din Scripturi că Dumnezeu este deasupra evenimentelor, dar și că ascultă și răspunde la rugăciune. În pofida tensiunii logice pe care o creează acest fapt pentru mințile noastre finite, trebuie să le acceptăm pe amândouă ca fiind adevărate. Și, dacă nu putem să armonizăm idei ca acestea, trebuie să punem incapacitatea aceasta pe seama limitărilor noastre.

Când examinăm modul în care sistematicienii caută argument sau fundament logic pentru punctele lor de vedere doctrinare, trebuie să recunoaștem pe de-o parte că logica este o abilitate de valoare importantă pentru sistematică, iar pe de alta că, dacă exegeza biblică atentă prezintă clar faptul că în anumite privințe Scripturile sunt dincolo de analiza logică, trebuie să ne amintim că logica noastră este foarte limitată. Autoritatea Bibliei este întotdeauna dincolo de autoritatea logicii.

Pe cât este de important să ne amintim autoritatea limitată a logicii în sistematică, la fel este și faptul că logica oferă sistematicienilor posibilitate să deducă multe implicații din pasajele biblice.

Implicațiile deductive

Atunci când abordează Scriptura, sistematicienii nu sunt interesați doar de elaborarea unei liste de învățături explicite ale Bibliei, ci și de evidențierea învățăturilor ei implicite sau subînțelese.

Biblia abordează clar și explicit multe probleme dar, în același timp, nu abordează la fel de explicit orice fațetă a fiecărei învățături. Prin urmare, atunci când lucrează cu Scriptura, sistematicienii se confruntă cu nevoia de a umple golurile dintre învățăturile explicite ale Scripturii. Și, de asemenea, întâmpină nevoia de a deduce presuposițiile aflate la baza învățăturilor clare ale Scripturii. Una dintre valorile foarte importante ale logicii în teologia sistematică este abilitatea pe care ne-o oferă să discernem învățăturile implicite ale Scripturii, prin logică deductivă.

Termenul “logică deductivă” se referă la o formă de raționament logic, care poate fi definit în acest fel:

Deducția este un mod de raționare care pornește de la premise și ajunge la concluziile necesare.

Vorbim despre concluzii ale raționamentului deductiv ca fiind “necesare”, pentru că ele sunt incontestabil adevărate, atât timp cât premisele sunt adevărate. Analizăm ideile implicite cuprinse în premisele unui argument și le facem explicite în concluzie. În cazul teologiei sistematice, odată ce sistematicienii ajung la concluzia că Scripturile învață o premisă sau alta, pot ajunge la multe implicații necesare.

De exemplu în Scripturi descoperim următoarea premisă: “Dacă o persoană crede în Hristos, atunci va fi mântuită.” Tot în Scripturi descoperim și o altă premisă: “Ioan Botezătorul a crezut în Hristos.” Dacă amândouă aceste premise sunt adevărate, atunci este necesar în mod logic să concluzionăm că: “Ioan Botezătorul va fi mântuit.” A deduce această concluzie nu înseamnă a adăuga ceva la învățătura Scripturii, ci doar a afirma cu claritate ceea ce este deja subînțeles sau implicit.

Să analizăm un al doilea exemplu. Să presupunem că sistematicienii stabilesc că Scripturile susțin următoarea afirmație: “Dacă Hristos a înviat, atunci El este Domnul.” Cu alte cuvinte, Scripturile învață că învierea lui Hristos ar fi dovada suficientă că El este Domnul. Afirmația aceasta ar putea fi atestată prin exegeza temeinică a mai multor pasaje biblice.

În al doilea rând, să presupunem că sistematicienii observă în Scriptură că: “Hristos a înviat.” Această afirmație poate fi la fel de bine argumentată, prin referirea la numeroase pasaje. Dovedind aceste două afirmații, teologii sistematici pot ajunge la o concluzie: “Prin urmare, Hristos este Domn.” Premisa unu: Dacă Hristos a înviat, atunci El este Domn. Premisa doi: Hristos a înviat. Concluzie: “Prin urmare, Hristos este Domn.” Concluzia acestui silogism este în mod logic certă. Atât timp cât premisele argumentelor deductive sunt solide, atunci concluzia este sigură.

În discursul teologic, argumentele deductive sunt rareori prezentate clar. Ele se află în planul secund al afirmațiilor, fiindcă teologii presupun adesea că argumentele lor sunt atât de evidente încât nu trebuie să fie explicate. De exemplu, e un lucru obișnuit ca un sistematician să formuleze o premisă făcând referire la Ioan 14:6, unde Isus spune:

“Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine.” (Ioan 14:6).

Apoi, poate concluziona pe baza acestui verset că: “Credința în Hristos este singura cale de mântuire.”

În cele mai multe cazuri, un sistematician va presupune în mod întemeiat că acest rezumat al argumentului este mai mult decât adecvat. Dar trebuie să realizăm că argumentul este, de fapt mai complex, și că uneori aceste complexități trebuie să fie exprimate.

În teologiile sistematice reale, teologii prezintă numai acele premise despre care ei cred că oferă sprijinul cel mai folositor și convingător pentru convingerile lor. Câteodată deducția este prezentată pe scurt, deoarece la atât se rezumă presupuziția, dar alteori acestea sunt expuse mult mai detaliat.

În orice caz, deducerea implicațiilor logice ale învățăturilor biblice este una dintre modalitățile principale prin care sistematicienii elaborează doctrine teologice. Atunci când sintetizează mai multe niveluri de informație biblică, o parte principală a procesului este deducerea implicațiilor a ceea ce află din Scripturi.

După cum am văzut, teologii sistematici aplică logica deductivă atunci când formulează doctrine, iar când premisele sunt adevărate, concluziile deductive sunt

absolute sigure. Dar, într-o anumită măsură mai mare sau mai mică, sistematicienii aplică și logica inductivă. Iar întrebarea pe care o avem în față la momentul acesta este: “Ce fel de certitudine aduce teologiei sistematice logica inductivă?”

Certitudinea inductivă

Cu toate că logica inductivă poate fi definită în multe feluri, va fi suficient pentru noi să o definim astfel:

Logica inductivă este un tip de raționament care pornește de la fapte specifice, pentru a ajunge la concluzii probabile.

În cazul teologiei sistematice, faptele principale care ajung să fie în centrul atenției sunt adevărurile Scripturii ce spun ele despre un subiect sau altul. Din aceste adevăruri biblice specifice, sistematicienii deduc concluzii probabile.

Pentru a analiza modul în care funcționează metoda inductivă în teologia sistematică, vom aborda trei probleme. Mai întâi, tipurile de logică inductivă, apoi, diferența/discrepanța inductivă și, în fine, implicațiile metodei inductive pentru teologia sistematică. Să examinăm întâi tipurile de logică inductivă.

Tipurile. În multe privințe, metoda inductivă acționează în două moduri pe care le-am văzut deja. Pe de-o parte, putem vorbi de inducția repetitivă, acele momente când tragem concluzii din fapte concrete, care repetă mereu același adevăr, iar pe de alta, despre inducția compusă, care apare în acele momente când tragem concluzii din fapte specifice care se reunesc, pentru a alcătui adevăruri complexe.

Iată un exemplu de logică inductivă repetitivă din afara Bibliei. Imaginați-vă că eu văd o găscă albă, apoi o altă găscă tot albă, încă o găscă albă, și iarăși o altă găscă albă. După ce am această experiență de un milion de ori, voi fi mulțumit în mod normal să concluzionez: “Toate găștele sunt albe.”

Acum iată un exemplu de inducție compusă, în situații când dezvoltăm raționamentul pornind de la fapte specifice, pentru a ajunge la o concluzie complexă. Facem acest lucru tot timpul în viața de fiecare zi. Imaginați-vă că mă îndrept spre casă și observ că ușa este întredeschisă. Privesc înăuntru și văd că mobila a fost mutată. Privesc mai departe și observ un străin care scoate televizorul afară pe ușa din spate. Ce aș putea concluziona? După toate probabilitățile, voi pune laolaltă toate aceste informații și voi gândi foarte încrezător că: “Sunt jefuit”. Aceasta este o formă de inducție compusă, care combină toate felurile de informație, într-o singură concluzie complexă.

Atunci când teologii sistematici se ocupă de Scripturi, ei aplică ambele tipuri de logică inductivă. Pe de-o parte, au de-a face cu inducția repetitivă, acolo unde găsesc aceleași teme repetate întruna în Biblie, până într-atât încât concluzionează că un anumit lucru este mereu adevărat. Pe de altă parte, dezvoltă inducția compusă acolo unde găsesc diferite realități în Biblie, care formează concluzii complexe. Ambele forme de logică inductivă sunt esențiale pentru procesele teologiei sistematice.

Având în minte aceste două procese ale logicii inductive, să ne îndreptăm atenția spre diferența/discrepanța inductivă, ca al doilea aspect important ale logicii inductive.

Prăpastia inductivă. Este important să înțelegem că, în argumentele inductive, concluziile adaugă deseori informație care nu este conținută în premise, ci de cele mai multe ori, le depășesc. Ca urmare, există o anumită distanță sau diferență între ceea ce observăm și ceea ce concluzionăm. Logica folosește frecvent expresia “prăpastia inductivă”, cu referire la diferența între ceea ce știm și concluziile la care putem ajunge printr-un raționament inductiv.

Să ne gândim la exemplele pe care le-am menționat. Mai întâi, exemplul inducției repetitive. Dacă observăm o găscă și spunem: “Gâsca aceasta este albă.”, iar apoi vedem o alta și spunem: “Este albă.” Și facem acest lucru de un milion de ori, ne-am putea simți în siguranță să concluzionăm că toate găștele sunt albe. Dar, există o mare diferență între cunoașterea faptului că un milion de găște sunt albe și susținerea faptului că toate găștele sunt albe. Concluzia că toate găștele sunt albe este foarte probabilă, dar nu este complet sigură. Există o diferență inductivă între observațiile și concluzia noastră.

Prin urmare, ce anume ne permite să tragem concluzia că toate găștele sunt albe atunci când știm că această concluzie este dincolo de ceea ce am observat? Pe scurt, tragem concluzii pe temeiul altor lucruri pe care le știm. Ne inspirăm din multe alte experiențe și din ceea ce am putea numi bunul simț ceea ce capătă sens din percepția noastră generală asupra lumii. Ne spunem nouă înșine: “Analiza unui milion de găște este suficientă să-mi demonstrez punctul de vedere.”

Același lucru este valabil și cu privire la inducția compozițională. Amintiți-vă cum am concluzionat că îmi era jefuită casa? Am văzut ușa deschisă, mobila mutată și un om care îmi căra afară televizorul. Aceste observații m-au dus la o concluzie probabilă sau rezonabilă, că eram jefuit. Dar, concluzia aceasta nu era complet sigură, ci doar probabilă. În definitiv, omul putea să fi fost un electrician care-i repara televizorul. El putea să fi greșit casa. Erau numeroși alți factori care puteau să fi arătat că am tras o concluzie greșită. Din nou, ne confruntăm cu prăpastia inductivă. Atunci, ce m-a făcut în stare să concluzionez că eram jefuit?

Ce anume mi-a oferit posibilitatea să depășesc prăpastia inductivă? N-am făcut decât să presupun din experiența trecută și din influențele culturale generale, că nimeni n-ar fi făcut acele lucruri în casa mea, dacă nu mă jefuia.

Prăpastia inductivă este un element important, fiindcă atunci când teologii sistematici își elaborează doctrinele, ei trebuie să facă față limitelor impuse de aceasta. Atunci când analizează pasajele biblice și afirmațiile teologice pe care le-au dedus din Scriptură, sistematicienii folosesc din plin logica inductivă. Și, după cum am văzut, asta înseamnă că, de fapt, concluziile lor nu sunt complet sigure. E posibil să fie foarte probabile sau chiar concluzii general acceptate, dar nu complet sigure, în orice detaliu, pentru că se bazează pe un proces inductiv. Într-o măsură sau alta, sistematicienii se confruntă mereu cu prăpastia inductivă.

Din păcate, sistematicienii uită câteodată că, în realitate, concluziile lor doctrinare se bazează pe inducție și că se confruntă cu prăpastia inductivă. Prin urmare, ei fac adesea afirmații care merg mult mai departe de ceea ce au dovedit. Să luăm din nou în considerare exemplul lui Berkhof – “Obiecții la teoria perfecționismului”, aflat în partea 4, capitolul 10 din lucrarea sa Teologie sistematică. La un moment dat în discuția sa, Berkhof face referire la mai mulți oameni sfinți din Biblie. Iov în Iov 9:3 și 20; psalmistul în Psalmul 32 versetul 5; Ps. 130 versetul 3 și Ps. 143 versetul 2; și înțeleptul din

Proverbe 20:9; Isaia în Isaia 64:6; Daniel în Daniel 9:16; și Pavel în Romani 7:14. Pe temeiul acestor exemple, Berkhof concluzionează că:

Sfinții Bibliei sunt mereu descriși mărturisindu-și păcatele [în Scriptură].

Oricât de mult am crede că această concluzie este adevărată (și cred că probabilitatea acestui fapt este una mare), concluzia lui Berkhof se confruntă cu problema prăpastiei inductive. El exagerează în prezentarea evidențelor, atunci când concluzionează că sfinții sunt mereu descriși mărturisindu-și păcatele. El prezintă numai nouă situații în care s-a întâmplat acest lucru. Nouă exemple nu pot dovedi faptul că Biblia îi descrie mereu pe sfinți mărturisindu-și păcatele. Pentru a dovedi netemeinicia acestei afirmații este suficient un singur exemplu de credincios biblic care nu s-a luptat în acest fel. Singura concluzie absolut sigur de tras, presupunând că Berkhof interpretase corect fiecare pasaj este aceasta: “Sfinții Bibliei sunt uneori descriși mărturisindu-și păcatele [în Scriptură].”

Atunci, de ce oare s-a simțit Berkhof încrezător să tragă concluzia că “sfinții sunt mereu descriși mărturisindu-și păcatele”? Cum anume a depășit el prăpastia inductivă, pornind de la dovezi insuficiente pentru a ajunge la concluzia sa generală? Răspunsul este simplu: a făcut-o așa cum o facem noi în viața obișnuită, folosind informația care vine din perspectiva lui creștină mai largă. A fost mulțumit de concluzia la care a ajuns, deoarece este în acord cu atât de multe alte lucruri pe care le credea, atât el cât și cititorii lui. Însă, trebuie să recunoaștem că, de fapt, concluzia sa a depășit cu mult dovezile pe care le-a prezentat.

Acum suntem pregătiți să abordăm un al treilea subiect legat de certitudinea inductivă. Care sunt implicațiile esențiale ale proceselor inductive în teologia sistematică?

Implicațiile

Există cel puțin două lucruri de învățat din ceea ce am văzut până acum.

În primul rând, trebuie să micșorăm prăpastia inductivă și, în al doilea rând, trebuie să nu uităm de realitatea prezenței ei. În primul rând, fiecare credincios are responsabilitatea să se străduiască pe cât posibil să diminueze prăpastia inductivă, așa încât să putem avea o certitudine cât mai mare în concluziile noastre. În teologia sistematică e necesar adesea să ne argumentăm temeinic un punct de vedere. Pentru a face acest lucru, trebuie să reducem distanța sau diferența interpusă între dovezile și concluziile noastre.

O modalitate de a face acest lucru este aceea de a aduna mai multe dovezi biblice care duc către aceeași concluzie. Cu cât există mai multe dovezi, cu atât mai probabil este faptul că am ajuns la o concluzie valabilă. De exemplu, concluzia lui Berkhof că “Sfinții Bibliei sunt mereu descriși mărturisindu-și păcatele [în Scriptură]” reflectă o prăpastie mare, fiindcă el citează doar nouă exemple. Însă, dacă ar fi citat o sută de exemple, concluzia ar fi fost mult mai solidă. Dacă și-ar fi făcut timp să ofere 1.000 de exemple, concluzia ar fi fost chiar mai sigură, cu toate că ar fi depășit probabil limita impusă. Desigur că aflarea atâtor exemple e posibil să nu fi fost practică, dar ar fi făcut concluzia sa mult mai sigură și convingătoare din punct de vedere logic.

Atunci când implicăm logica inductivă în discursul doctrinar, este întotdeauna important să ne întrebăm, pe noi înșine și pe alții: “Au fost prezentate suficiente dovezi ca să argumenteze probabilitatea unui punct de vedere?” Adesea, vom descoperi că este nevoie de mai multe dovezi inductive pentru a diminua prăpastia inductivă.

O a doua implicație practică a ceea ce am văzut este aceea că trebuie să ne amintim că nu putem scăpa complet de prăpastia inductivă. Drept urmare, este adesea înțelept să recunoaștem că anumite concluzii teologice sunt mai puțin probabile sau mai mult probabile decât altele.

După cum am văzut în alte lecții, este bine să ne gândim la concluziile doctrinare în termenii unui con sau filtru al certitudinii. Există un număr de credințe pe care le susținem cu mare încredere, iar acestea se ridică în partea de sus a conului. Avem un grad mai mic de siguranță în privința altor credințe și, prin urmare, le plasăm la un nivel inferior. și, în fine, sunt multe credințe pe care le susținem cu mică certitudine, iar acestea ocupă partea de jos a conului. E util să evaluăm certitudinea concluziilor inductive în funcție de acest model.

Concret, putem fi mai încrezători în legătură cu anumite credințe, întrucât dovezile inductive sunt solide și prăpastia inductivă este relativ mică. Așadar, aceste credințe se ridică în topul conului. Ele devin judecați bine stabilite în sistemul nostru de credințe. Dar evidența inductivă pentru alte credințe nu este atât de solidă, astfel că prăpastia inductivă este mult mai semnificativă, oferindu-ne mai puțină certitudine în privința lor. Prin urmare, este important să înțelegem că discuțiile doctrinare în teologia sistematică se rezumă adesea la aspectul celei mai mari probabilități biblice și al celei mai cuprinzătoare reprezentări a Bibliei.

De exemplu, în escatologie putem afirma cu încredere, pe temeiul învățăturilor Scripturii, că Isus va reveni în glorie. Evidența inductivă în favoarea acestei credințe este atât de solidă, încât n-ar trebui să fie contestată. Ea s-ar afla în topul conului nostru de certitudine. Însă, evidența e mult mai slabă în privința scenariilor pe care le-au dezvoltat creștinii în discuția despre timpul și modul acestei reveniri. Prin urmare, aceste concluzii ar trebui să fie la un nivel mult mai jos în conul certitudinii noastre. Noi putem și trebuie să afirmăm revenirea lui Hristos cu mare încredere, dar depășim cu mult evidența inductivă atunci când suntem prea dogmatici în legătură cu multe aspecte specific ale revenirii Sale.

Nu e nimic greșit să admitem față de noi înșine și față de alții că nu deținem dovezi absolut decisive pentru tot ceea ce credem. Adesea, provocarea pe care ar trebui să ne-o punem înainte nouă înșine și altora n-ar trebui să fie “acesta este singurul mod în care poate fi înțeleasă doctrina”, ci “această înțelegere a doctrinei este mai probabilă decât altele.” Astfel, putem avea o relație rodnică în relație cu alți credincioși, în examinarea dovezilor aduse în sprijinul unui anume punct de vedere...

În rezumat, logica este foarte importantă în discuțiile doctrinare care au loc în teologia sistematică. Trebuie să folosim logica, în supunere față de Scriptură, la sintetizarea învățăturilor biblice. Când discutăm doctrine teologice ar trebui să fim pregătiți să deducem implicațiile din Scripturi pentru diverse subiecte pe care le abordăm. Dar, în final, fundamentul inductiv al doctrinelor teologice trebuie să ne arate că nicio formulare umană a unei doctrine nu este absolut finală. Există mereu modalități de a îmbunătăți ceea ce credem.

Acum, că avem o perspectivă generală asupra doctrinelor din sistematică și a modului în care sunt elaborate, să privim la cel de-al treilea subiect, valorile și pericolele doctrinelor în sistematică.

VALORI ȘI PERICOLE

În analiza valorilor și pericolelor doctrinelor teologice, vom urma modelul pe care l-am văzut în lecțiile precedente, prin examinarea efectelor doctrinelor asupra celor trei resurse principale pentru dezvoltarea teologiei creștine.

Vă amintiți că teologia creștină se construiește pornind de la revelația generală și revelația specială a lui Dumnezeu. Revelația specială o primim în principal prin exegeza Scripturii, iar dimensiunile importante ale revelației generale le descoperim prin focalizarea asupra interacțiunii în comunitate (învățarea de la alții, îndeosebi alți creștini) și asupra trăirii creștine (experiențele personale ale trăirii pentru Hristos).

Întrucât aceste resurse sunt atât de importante, vom analiza valorile și pericolele discuțiilor doctrinare din sistematică în termenii fiecăreia dintre ele. Vom privi, mai întâi, la doctrine și trăirea creștină; în al doilea rând, vom analiza doctrinele în raport cu interacțiunea în comunitate; și în al treilea rând, le vom examina în legătură cu exegeza Scripturii. Să privim mai întâi la resursa teologică a trăirii creștine.

TRĂIREA CREȘTINĂ

După cum am văzut, trăirea creștină înseamnă procesul sfințirii personale și se produce la nivel conceptual, comportamental și emoțional. Sau, după cum am formulat anterior: la nivelurile ortodoxiei, ortopraxisului și ortopatosului.

Timpul nu ne va permite să explorăm toate modurile în care doctrinele influențează sfințirea. Prin urmare, ne vom limita la o singură modalitate principală în care ele pot îmbunătăți și o alta în care pot împiedica trăirea creștină. Să privim, mai întâi, la o modalitate în care discuțiile doctrinare pot dezvolta și îmbunătăți încercările noastre de a trăi pentru Hristos.

Punctul forte

Unul dintre avantajele cele mai mari ale doctrinelor teologice tradiționale este că ne ajută să dezvoltăm o abordare de ansamblu logică a credinței noastre. După cum am văzut, doctrinele sunt dezvoltate prin sintetizarea și explicarea logică a multor pasaje biblice, abordate împreună. Regretabil e faptul că mulți creștini nu știu cum să abordeze logic lucrurile în care cred. De fapt, există creștini bine intenționați care resping efectiv noțiunea că ar trebui să studieze în ansamblu conexiunile logice existente între multele lucruri pe care le cred. În schimb, preferă să-și sprijine deciziile doar pe unul sau două considerente biblice.

Îmi amintesc că, odată, am purtat o conversație cu un tânăr care era convins că el n-ar trebui să plătească taxe guvernului. Pentru aceasta, făcea referire la 1 Corinteni 10:31, spunând: “Eu trebuie să fac totul pentru slava lui Dumnezeu. Și nu cred că plata taxelor îl glorifică pe Dumnezeu.” Desigur, a trebuit să fiu de acord cu cel puțin o parte a din ceea ce spunea. Este adevărat că trebuie să facem totul spre slava lui Dumnezeu, dar concluzia pe care le-o deducea se baza pe foarte puțină informație biblică, nefiind coordonată cu multe alte învățături biblice relevante.

Ce era greșit în argumentarea acestui tânăr? El uitase un principiu fundamental referitor la Scripturi, pe care trebuie să ni-l amintim mereu și pe care eu îl formulez astfel: “Nu poți spune totul dintr-o dată. Nici măcar Dumnezeu nu poate s-o facă, atunci când ne vorbește.”

Știm că acest lucru este valabil în viața de fiecare zi. Nu putem spune toate lucrurile pe care le știm despre un anumit subiect. Timpul nu va permite acest lucru. Suntem constrânși să alegem doar câteva lucruri pe care să le spunem și să ne așteptăm ca oamenii din jurul nostru să-și amintească altele care-i vor ajuta să înțeleagă cele câteva lucruri pe care li le-am putut spune la un moment dat.

Ei bine, același lucru este adevărat chiar pentru Dumnezeu atunci când ne vorbește în Scriptură, nu pentru că El nu poate să comunice o mulțime vastă de informații în mod clar și imediat, ci din cauza noastră ca ființe finite și incapabile să înțeleagă foarte multe informații, într-o manieră imediată și comprehensivă. Întrucât Dumnezeu adaptează Scriptura la limitările noastre, niciun pasaj biblic nu poate spune tot ce ar putea fi spus despre un subiect.

Pentru a dobândi o imagine cât mai completă a ceea ce trebuie să credem despre un subiect, nu trebuie să ne bazuim doar pe unul sau două pasaje biblice care, pur și simplu, nu pot spune totul despre un subiect pe care am avea nevoie să-l cunoaștem, ci trebuie să determinăm legăturile logice într-o gamă largă de pasaje biblice.

De exemplu, pentru luarea unei decizii legate de plata taxelor, noi trebuie să luăm în considerare mai mult decât o singură afirmație teologică simplă precum: “Totul este spre slava lui Dumnezeu”, din 1 Corinteni 10:31. Trebuie să facem o colajare compozițională a multor pasaje. De exemplu, e necesar să avem în vedere și faptul că 2 Cronici 28:21 distinge între “lucrurile Domnului și lucrurile regelui.” De asemenea, trebuie să luăm în considerare faptul că, în Matei 22:21, Hristos a vorbit în acest fel chiar despre guvernele păgâne atunci când le-a spus ucenicilor:

“Dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu.” (Matei 22:21).

În fine, Pavel a spus în Romani 13:6-7 că trebuie să plătim taxe guvernului pentru că ele sunt hotărâte de Dumnezeu. Adunarea laolaltă a tuturor acestor afirmații teologice necesită un raționament logic aplicat cu atenție. Dar, avem responsabilitatea să studiem în ansamblu aceste pasaje, pentru a formula o doctrină coerentă din punct de vedere logic și, când facem astfel, înțelegem că trebuie să oferim guvernelor ceea ce li se cuvine.

Abilitatea de a sintetiza mai multe învățături biblice din Scriptură în doctrine coerente din punct de vedere logic este o deprindere esențială pentru orice creștin. Atunci când suntem capabili să facem sinteze pe scară largă a învățăturilor biblice, prin

întrebuințarea adecvată a logicii deductive și inductive, ne putem dezvolta și îmbunătăți foarte mult trăirea creștină.

Oricât de importantă este formularea a ceea ce credem într-o manieră logică, trebuie să fim conștienți și că focalizarea pe raționamentul logic în teologie ascunde capcane care pot să împiedice și să limiteze trăirea noastră creștină.

Piedici

Adesea, creștinii, care înțeleg valoarea doctrinelor teologice coerente din punct de vedere logic, cad în capcana de a crede că tot ce trebuie să facă e să fie rezonabili sau logici atunci când studiază diferite învățături. Ei ignoră alte aspecte ale trăirii creștine, reducând procesul teologic doar la reflecție rațională și logică. Însă, atunci când gândim în felul acesta, ne lipsim pe noi înșine de câteva dintre influențele cele mai importante pentru reflecția teologică.

Am văzut anteriori, chiar în lecția de față, că doctrinele sunt elaborate pe baza logicii inductive, care lasă o prăpastie inductivă între dovezi și concluziile pe care le tragem. Am observat că această prăpastie inductivă poate fi depășită cu ajutorul lucrurilor care provin din convingerile și cunoștințele noastre generale, inclusiv factori importanți care nu reprezintă elemente de reflecție logică.

Întrucât acest fapt este adevărat, trebuie să fim mereu atenți să nu permitem analizei logice riguroase să excludă alte influențe spirituale. Trebuie să fim motivați să citim Scripturile în mod devoțional, cu sensibilitate la îndrumarea Duhului să interacționăm cu alți creștini, aflând forța convingerii din părtășia lor, să umblăm cu Hristos, aflând călăuzire în providență și chiar în conștiința noastră. Numai când suntem sfințiți în aceste moduri putem avea încredere că umplem prăpastia inductivă în moduri plăcute lui Dumnezeu. Reducând procesul de tragere a concluziilor teologice doar la rigoare logică ne va priva de multe resurse de importanță vitală, pe care Dumnezeu le oferă pe tot parcursul trăirii creștine.

Pe lângă înțelegerea modului în care doctrinele pot aduce avantaje și dezavantaje trăirii creștine, trebuie și să fim conștienți și de modul în care ele influențează interacțiunea noastră în comunitate.

INTERACȚIUNEA ÎN COMUNITATE

Interacțiunea în comunitate ne ajută să ne focalizăm asupra importanței Trupului lui Hristos în viețile noastre. În aceste lecții am vorbit despre trei dimensiuni importante ale interacțiunii în cadrul comunității creștine: moștenirea creștină (mărturia lucrării Duhului Sfânt în biserica din trecut), comunitatea creștină prezentă (mărturia trăirii creștine de astăzi) și judecata sau discernământul individual (mărturia convingerilor și concluziilor noastre personale). Aceste dimensiuni ale comunității interacționează unele cu altele în nenumărate moduri.

Vom menționa doar câteva modalități în care doctrinele pot dezvolta sau limita aceste elemente ale interacțiunii comunității. Să privim, mai întâi, la o modalitate importantă în care discuțiile doctrinare pot dezvolta interacțiunea în comunitate.

Punctul forte

Probabil că impactul cel mai important al doctrinelor teologice asupra trăirii creștine este că ele pot aduce unitate și armonie în biserică. Cea mai bună modalitate de a ne îmbunătăți abilitatea de interacțiune cu alții este aceea de a deveni mai capabili să chibzuim bine și să reflectăm împreună asupra multor învățături ale Scripturii.

Am un prieten care a format o echipă de voluntari ce-și petreceau weekend-urile construind case pentru săraci. Era o lucrare grozavă, care a binecuvântat pe mulți oameni. Odată l-am întrebat: “Care e cea mai mare problemă pe care o întâmpini în proiectele tale.” El a răspuns imediat: “Oameni noi; asta este problema noastră cea mai mare. Trebuie să oprim tot ce facem, pentru a le explica elementele de bază. Oamenii noi pot împiedica toată echipa să-și termine treaba.”

În multe privințe, experiența prietenului meu îmi amintește de interacțiunea teologică din cadrul comunității creștine. Oricât de minunat este să avem oameni noi care vin la Hristos, avem un proiect de construcție de realizat. Instruirea fraților de curând credincioși în doctrinele credinței creștine este foarte importantă, așa încât să nu trebuiască să continuăm să ne oprim, când și când, ca să ne întoarcem la învățăturile de bază, elementare.

Vă amintiți că autorul cărții Evrei și-a muștră pe cititorii fiindcă nu creșteau și se hrăneau tot cu laptele duhovnicesc, respectiv cele mai simple învățături ale creștinismului. În Evrei 5:12 el scrie următoarele cuvinte:

În adevăr, voi, care de mult trebuia să fiți învățători, aveți iarăși trebuință de cineva să vă învețe cele dintâi adevăruri ale cuvintelor lui Dumnezeu și ați ajuns să aveți nevoie de lapte, nu de hrană tare (Evrei 5:12).

Cunoașterea doctrinelor nu reprezintă singurul lucru de care avem nevoie ca să creștem împreună în Hristos, însă atunci când împărtășim credințe doctrinare comune, putem clădi Împărăția lui Dumnezeu mai eficient.

În același timp, cu toate că înțelegerea doctrinelor sănătoase poate dezvolta interacțiunea, focalizarea prea mare asupra lor poate să împiedice sau să limiteze interacțiunea între creștini.

Piedici

Să luăm în considerare faptul că diferite ramuri ale bisericii au tendința să-și găsească comunitatea lor centrată pe aspecte diferite. Unele ramuri ale bisericii se focalizează pe închinarea comună tradițională ca sursă a comunității. Acest fapt este adevărat, în mod special, în bisericile liturgice. Alții privesc la experiența religioasă personală dramatică pentru a descoperi elemente comune cu alții. Aceste biserici se focalizează adesea pe convertirea celor pierduți sau pe darurile extraordinare ale Duhului. Alte ramuri ale bisericii privesc la doctrină pentru a descoperi comunitatea. Acestea își percep unitatea, în principal, în termenii pozițiilor teologice pe care le susțin.

Fiecare dintre aceste tendințe își are punctele ei tari dar și slăbiciunile ei. De fapt, bisericile ar putea evita multe probleme, dacă ar acorda mai multă atenție lucrurilor pe care alte biserici le consideră foarte importante.

Cele care se centrează pe închinarea colectivă au nevoie adesea să acorde mai multă atenție doctrinei și experienței religioase personale, iar cele care tind să se centreze pe experiența religioasă ar putea beneficia într-o mare măsură de accentuarea doctrinării și închinarea colectivă. Și, desigur, cele care-și derivă unitatea din doctrină au nevoie să petreacă mai mult timp privind în direcția închinării și experienței religioase personale.

Acest din urmă grup este cel care se confruntă cel mai adesea cu problema accentuării exagerate a doctrinelor teologice, până într-acolo încât ele ajung un obstacol pentru interacțiunea comunității. Cu toții am auzit despre creștini care sunt dogmatici, doctrinari, aroganți și plini de mândrie în ce privește puritatea doctrinării, dar atât de mândri, încât nu prețuiesc nimic altceva.

Cred că trebuie să nu uităm ceva despre Trupul lui Hristos: Dumnezeu a dat fiecăruia dintre noi daruri naturale și duhovnicești diferite. Aceste daruri tind să-i facă pe unii dintre noi mai înclinați față de rigorile logice ale teologiei sistematice, iar pe alții mai puțin interesați de chestiunile doctrinare. Nu este în mod necesar greșit sau păcătos ca o persoană să urmărească un lucru bun, precum doctrinele, cu mai puțin interes decât altcineva. Trebuie să înțelegem că nivelul de interes pentru doctrină este adesea o chestiune de chemare și înzestrare. Și, mai presus de proces, trebuie să ne amintim că orice creștin are nevoie de orice alt creștin. Cei care sunt mai înclinați înspre preocupări doctrinare au nevoie de cei care nu sunt și viceversa. Noi ne completăm reciproc, ajutându-ne unii pe alții să trăim pentru Hristos în moduri în care nu putem de unii singuri.

Însă, acest fel de interdependență și interacțiune a comunității este deseori împiedicat atunci când subliniem în mod exagerat rigorile purității doctrinare.

Văzând unele moduri în care doctrinele se raportează la trăirea creștină și interacțiunea în comunitate, să ne îndreptăm atenția spre cea de-a treia resursă teologică principală: exegeza Scripturii. Cum anume influențează discuțiile doctrinare din sistematică interpretarea Bibliei?

EXEGEZA SCRIPTURII

Exegeza este esențială pentru dezvoltarea teologiei creștine, fiindcă reprezintă accesul nostru cel mai direct la revelația specială a lui Dumnezeu în Scriptură. Am sugerat într-o altă lecție că este benefic să privim la trei modalități principale în care Duhul Sfânt a îndrumat biserica să interpreteze Scripturile: analiza literară, analiza istorică și analiza tematică. Analiza literară privește la Scripturi ca la un tablou descriptiv, ca o selecție de prezentări artistice, concepute de autori umani ca să influențeze auditoriul original prin trăsăturile lor literare distinctive. Analiza istorică privește la Scripturi ca la o fereastră spre istorie, o modalitate de a vedea și învăța din evenimente istorice străvechi pe care Scripturile le consemnează. În fine, analiza tematică tratează Scripturile ca o oglindă, o modalitate de a reflecta la întrebări și subiecte de interes pentru noi.

Având în minte contururi ale exegezei, să analizăm modalitățile în care doctrinele pot dezvolta, dar și limita interpretarea Bibliei. Să privim, mai întâi, la unul dintre modurile în care discuțiile doctrinare ne pot ajuta să interpretăm Biblia.

Punctul forte

Sunt adesea uimit de cât de mulți creștini cred că cele mai multe doctrine de bază ale creștinismului sunt prezentate cu claritate în Biblie. Adevărul este că multe dintre principiile fundamentale ale credinței noastre nu sunt direct sau specific abordate în Biblie.

Am auzit odată un pastor renumit care spunea congregației: “Noi ar trebui să credem numai ceea ce Biblia învață clar și direct, nu implicațiile pe care am putea crede că le are.” În experiența mea am întâlnit adesea creștini care afirmă că trebuie să acordăm mult mai multă prioritate învățăturilor clare ale Bibliei, decât învățăturilor implicite sau subînțelese.

Însă, există un principiu al comunicării pe care trebuie să ni-l amintim: adesea, lucrurile cele mai importante pe care le cred oamenii nu sunt declarate explicit, ci sunt implicite. Cu alte cuvinte, ori de câte ori purtăm o conversație cu cineva sau scriem o scrisoare sau o carte, nu ne afirmăm explicit convingerile fundamentale, comun împărtășite.

Să medităm asupra acestui principiu pentru un moment. Nu am spus o dată de-a lungul acestei întregi serii că eu cred în existența lui Dumnezeu. De ce nu? Pentru că această credință este atât de elementară pentru lecțiile noastre, încât noi toți pornim de la premisa faptului că eu cred în Dumnezeu. În lecția de față nu am argumentat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu. De ce nu? Pentru că lucrul acesta este de la sine înțeles între noi. Acestea și multe alte adevăruri constituie un fundament implicit sau subînțeles pentru ceea ce am spus în mod explicit.

În multe privințe, același lucru este adevărat despre Scripturi. Autorii biblici nu se focalizează explicit pe lucrurile esențiale pe care le comunică. Aceste adevăruri se află la baza a ceea ce ei spun explicit, iar unul dintre scopurile teologiei sistematice este să descopere presuposițiile doctrinare care au produs ceea ce descoperim în Scripturi. De exemplu, în niciun loc din Biblie nu găsim o învățătură explicită despre Trinitate sau despre modul în care cele două naturi ale lui Hristos se raportează una la cealaltă în Persoana Sa unică. Ambele doctrine reprezintă caracteristici esențiale ale creștinismului istoric. Împreună cu o mulțime de alte învățături foarte importante ale creștinismului, ele sunt întemeiate în mare parte pe implicațiile logice ale învățăturilor răspândite de-a lungul întregii Biblie. Atunci când sistematicienii dezvoltă doctrine precum Trinitatea sau naturile lui Hristos, ei nu adaugă la Biblie, ci, mai degrabă, caută să prezinte cu claritate ceea ce deja se află dincolo de suprafață.

De aceea, exegeza Scripturii poate fi cu mult îmbunătățită și dezvoltată prin înțelepciunea pe care biserica a cultivat-o de-a lungul secolelor, folosind reflecția logică riguroasă ca să discearnă implicațiile Scripturii. Multe din lucrurile pe care le învață Scripturile nu sunt spuse în mod explicit, iar teologia sistematică este una dintre uneltele cele mai utile pentru dezvoltarea acestor învățături implicite sau subînțelese.

Oricât de importante sunt doctrinele teologiei sistematice pentru exegeză, trebuie să vedem și una dintre modalitățile cele mai semnificative în care acestea pot să limiteze interpretarea Scripturii.

Piedici

Pe scurt, unul dintre cele mai mari pericole ale doctrinelor din teologia sistematică este speculația. După cum am observat de multe ori, teologia sistematică modernă datorează mult scolasticismului medieval. Dar, una dintre caracteristicile principale ale scolasticismului medieval a fost presupunerea că analiza logică poate duce biserica la adevăruri care trec cu mult dincolo de învățăturile Scripturii. Mulți dintre noi suntem familiarizați cu una dintre întrebările speculative care i-au preocupat pe teologii medievali: “Cât de mulți îngeri pot dansa pe vârful unui ac?”

Din moment ce sistematica protestantă datorează atât de mult teologiei scolastice, și ea cade câteodată în speculație. De asemenea, ea analizează idei și ajunge la concluzii pentru care există foarte puțin sau niciun fundament biblic, doar pentru că aceste concluzii par logice.

De exemplu, ați putea fi surprinși să aflați că în teologia sistematică protestantă tradițională s-au dezlănțuit mari dezbateri în legătură cu chestiunea foarte speculativă numită “problema lapsariană”. Probabil că ați auzit termenii – supralapsarianism, infralapsarianism și sublapsarianism, sau alte câteva variații. Dezbateri aprinse au avut loc între susținătorii acestor poziții și întreaga dezbaterie s-a rezumat la următoarea întrebare: “În ce ordine logică ar trebui să analizăm decretul etern al lui Dumnezeu?” Așa e - ordinea logică a hotărârilor eterne ale lui Dumnezeu - planul Său veșnic pentru univers.

Sper că oricine realizează faptul că Biblia nu abordează nici pe departe un asemenea subiect. Este unul dintre misterele cele mai mari, în legătură cu care Biblia nu ne oferă aproape nicio informație. Dar, o aprobare prea entuziastă a analizei logice în discuțiile doctrinare, poate duce la această speculație și multe altele.

Pe măsură ce învățăm cum să aplicăm reflecția logică pentru a dezvolta doctrine din Scriptură, ar fi bine să ne amintim binecunoscutele cuvinte ale lui Moise, din Deuteronom 29:29:

Lucrurile ascunse sunt ale Domnului, Dumnezeului nostru, iar lucrurile descoperite sunt ale noastre și ale copiilor noștri, pe vecie, ca să împlinim toate cuvintele Legii acesteia (Deuteronom 29:29).

Există lucruri secrete, mistere, care nu ne-au fost revelate nouă. Prin urmare, reflecția logică minuțioasă ne duce adesea la speculație.

Atunci când interpretăm Scripturile în procesul discuțiilor doctrinare trebuie să ne amintim mereu nouă înșine să nu ne îndepărtăm prea mult de la ceea ce Scripturile învață în realitate. Trebuie să ne întrebăm mereu, la fiecare pas, ce dovezi din Biblie sprijină o anumită doctrină. De obicei, substituirea fundamentului scriptural cu speculația logică va împiedica și limita fără îndoială exegeza Scripturii.

CONCLUZIE

În lección aceasta am analizat doctrinele din teologia sistematică. Am văzut ce anume sunt și cum se potrivesc ele în cadrul teologiei sistematice. De asemenea, am examinat modul în care iau naștere doctrinele și am studiat mai multe valori și pericole pe care le prezintă ele.

Toți creștinii au doctrine pe care le cred, fie că au fost scrise sau doar transmise pe cale orală. Analizarea modului în care teologii sistematici au elaborat doctrinele creștine de-a lungul secolelor este una dintre cele mai bune modalități prin care putem evalua ceea ce credem deja și să aprofundăm înțelegerea Cuvântului lui Dumnezeu, slujindu-L pe El și poporul Său.